

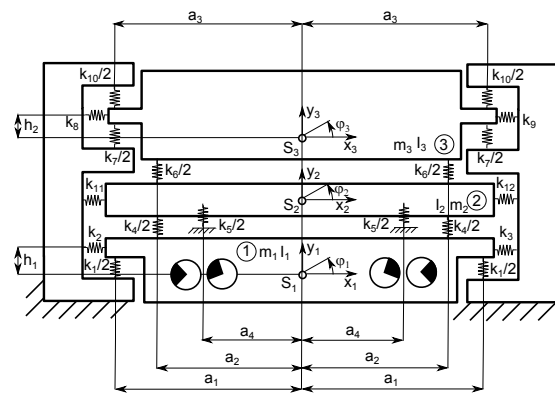
Dynamická analýza vibračního stroje na hutnění betonové směsi

Bc. Štěpán Dyk¹, Ing. Miroslav Byrtus, PhD.²

1 Úvod

Množství produktů betonářského průmyslu se v současné době vyrábí pomocí technologie vibrolisování. Jde o proces, při němž dochází ke zformování a zhutnění betonové směsi tak, aby bylo dosaženo požadovaného tvaru a životnosti výrobku. Typickými produkty vyráběnými vibrolisováním jsou tenkostěnné tvárnice, nejrůznější profily zámkové dlažby, betonové trubky ap., jež se v současné době hojně používají ve stavitelství.

Vibrolis je zařízení, v němž dochází ke vlastnímu zformování a zhutnění betonové směsi. V současné době bývá ve velkovýrobách vibrolis součástí automatizované linky a jeho činnost se cyklicky opakuje. Jeden cyklus činnosti tohoto zařízení sestává ze tří základních fází. V první z nich je do prostoru vibrolisu pomocí transportního zařízení dopravena podložka - dřevěná deska, která je volně uložena na tzv. dorazové lišty. Ve vibrolisu je pomocí pryžových silentbloků uchycena forma na příslušné profily, jež je následně spuštěna na podložku. V další fázi dochází k naplnění formy betonovou směsí a k vlastní vibraci, kdy tzv. vibrační stůl začíná vertikálně kmitat. V průběhu pohybu zdola naráží pomocí tzv. vibračních lišt do podložky. Podložka dopadá na vibrační či dorazové lišty a při dopadu dochází k vypuzování přebytečného vzduchu z betonové směsi, a tedy k vlastnímu zhutnění. V další fázi podložka se zhutněnými a zformovanými výrobky opouští prostor vibrolisu a celý cyklus se znovu opakuje.

Obrázek 1: Vibrolis jako soustava s devíti stupni volnosti

2 Matematický model nelineární soustavy

Pro vytvoření matematického modelu byl vibrolis uvažován jako rovinný systém, sestávající ze tří dokonale tuhých těles - vibračního stolu, podložky a formy s betonovou směsí (viz obr. 1). Poloha i -tého tělesa je určena pomocí horizontální výchylky x_i , vertikální výchylky y_i a úhlu natočení φ_i , $i = 1, 2, 3$. Tělesa jsou vázána pružně viskózními vazbami podle obr. 1. Elastické vazby k_4, k_5, k_6 představují pružné nárazky - jsou uvažovány jako aktivní pouze v případě, že dojde ke kontaktu mezi příslušnými dvěma tělesy, v opačném případě jsou elastické účinky těchto vazeb uvažovány jako nulové. Matematický model nelineární soustavy má tvar

$$M\ddot{\mathbf{q}}(t) + B\dot{\mathbf{q}}(t) + K\mathbf{q}(t) = \mathbf{f}_e(t) + \mathbf{f}_g + \mathbf{f}_n(\mathbf{q}) = \mathbf{f}(\mathbf{q}, t), \quad (1)$$

¹ student navazujícího studijního programu Aplikovaná věda a informatika, obor Mechanika, specializace Aplikovaná mechanika, e-mail: stepan24@students.zcu.cz

² ZČU v Plzni, FAV, Katedra mechaniky, Univerzitní 22, 306 14 Plzeň, e-mail: mbyrtus@kme.zcu.cz

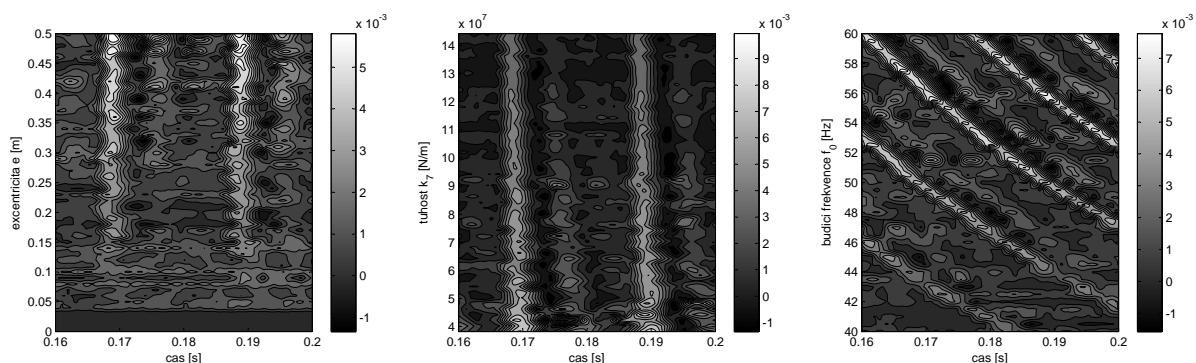
kde $M, B, K \in \mathbb{R}^{9,9}$ jsou matice hmotnosti, tlumení a tuhosti, $\mathbf{q}(t) \in \mathbb{R}^9$ je vektor zobecněných souřadnic a $\mathbf{f}(\mathbf{q}, t)$ je vektor buzení. Vektor $\mathbf{f}_e(t)$ reprezentuje buzení od excentrů, $\mathbf{f}_g$ gravitační sílu a $\mathbf{f}_n(\mathbf{q})$ nelineární síly, vznikající při vzájemných nárazech jednotlivých těles. Pro numerickou integraci pohybových rovnic bylo s výhodou využito formulace matematického modelu (1) ve stavovém prostoru

$$\dot{\mathbf{u}} = \mathbf{A}\mathbf{u} + \mathbf{F}(t, \mathbf{q}), \quad (2)$$

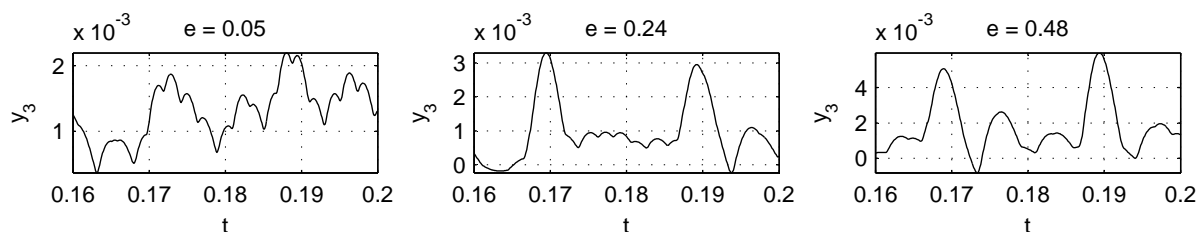
kde $\mathbf{A}$ je tzv. systémová matice, $\mathbf{u}$ je stavový vektor a $\mathbf{F}(\mathbf{q}, t)$ je vektor buzení ve stavovém prostoru. Ty jsou dány jako

$$\mathbf{u} = \begin{bmatrix} \mathbf{q} \\ \dot{\mathbf{q}} \end{bmatrix}, \quad \mathbf{A} = - \begin{bmatrix} \mathbf{0} & -\mathbf{E} \\ \mathbf{M}^{-1}\mathbf{K} & \mathbf{M}^{-1}\mathbf{B} \end{bmatrix}, \quad \mathbf{F} = \begin{bmatrix} \mathbf{0} \\ \mathbf{M}^{-1}\mathbf{f} \end{bmatrix}. \quad (3)$$

Na matematickém modelu (2) byly provedeny numerické simulace pohybu vibrolisu. Byl zkoumán vliv tuhosti uchycení formy k_7 , excentricity budiče e a frekvence buzení f_0 na pohyb soustavy. Obr. 2 představuje vrstevnicové grafy závislostí výchylky $y_3(t)$ na parametrech k_7, e a f_0 , obr. 3 pak časové průběhy vertikálního pohybu formy pro různé hodnoty excentricity e .

Obrázek 2: Vliv tuhosti k_7 , excentricity e a budicí frekvence f_0 na průběh výchylky $y_3(t)$

Obrázek 3: Vybrané časové průběhy pro různé hodnoty excentricity e

3 Závěr

Výsledky ukazují, že změnou provozních parametrů lze zásadně ovlivňovat kmitání formy s hutněnou betonovou směsí. Ze získaných výstupů lze usuzovat, při jakém nastavení zkoumaných parametrů - tuhosti upnutí formy, frekvence budiče a budicí síly - lze dosáhnout požadovaného charakteru kmitání a kdy bude naopak docházet k případným nežádoucím jevům.

Poděkování

Tato práce byla podpořena grantem SGS-2010-046.